

Základní škola a Mateřská škola, Praha 4, Ohradní 49

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

jako součást
Školní preventivní strategie školy 2023-2027

platnost dokumentu od 1. 9. 2024.

Obsah

ÚVOD.....	4
Obecná část o šikaně.....	5
1 CHARAKTERISTIKA ŠIKANY	5
1.1 Co je a co není šikana	5
1.2 Podoby šikany	6
1.3 Stádia šikany	6
1.4 Důvody šikany	7
1.5 Důsledky šikany.....	7
1.6 Varovné signály	7
1.7 Šikana zaměřená na učitele	8
2 CHARAKTERISTIKA KYBERŠIKANY.....	9
2.1 Podoby kyberšikany	9
2.2 Předcházení kyberšikaně.....	10
2.3 Co může dělat škola.....	10
Konkrétní část programu na ZŠ Ohradní.....	11
3 MAPOVÁNÍ SITUACE – ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU.....	11
4 MOTIVOVÁNÍ PEDAGOGŮ PRO ZMĚNU.....	11
5 SPOLEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A SUPERVIZE VŠECH PEDAGOGŮ	12
6 UŽŠÍ REALIZAČNÍ TÝM	12
7 SPOLEČNÝ POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ	12
7.1 Řešení šikanování dle krizového plánu.....	12
7.1.1 Krizový plán proti šikaně	13
7.1.2 Krizový plán při výbuchu skupinového násilí při pokročilé šikaně	14
7.1.3 Krizový plán proti kyberšikaně	14
7.2 Prokázání šikany v třídním kolektivu	16
7.3 Ozdravené mechanismy.....	16
8 PRIMÁRNÍ PREVENCE.....	17
8.1 Primární prevence v třídnických hodinách (TH)	17
8.2 Primární prevence ve výuce	17
8.3 Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování.....	18
9 OCHRANNÝ REŽIM (ŠKOLNÍ ŘÁD, DOHLEDY PEDAGOGŮ)	19
10 SPOLUPRÁCE	19
10.1 Spolupráce s rodiči	19
10.2 Školní poradenské služby	19
10.3 Spolupráce se specializovanými zařízeními.....	20
11 VZTAHY SE ŠKOLAMI V OKOLÍ.....	20
12 EVALUACE	20

Seznam použitých zkratek

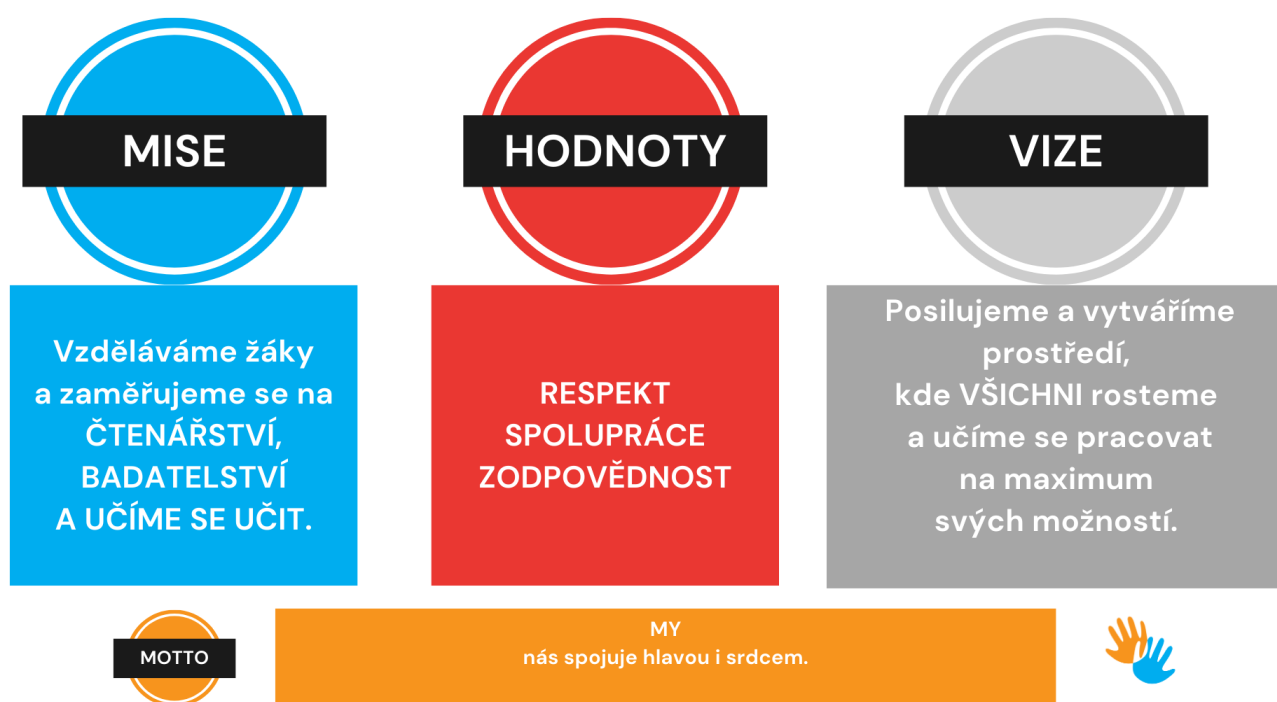
ČŠI	Česká školní inspekce
DŘŠ	důtka ředitele školy
DTU	důtka třídního učitele
IT	informační technologie
IVýP	Individuální výchovný plán
MPP	Minimální preventivní program
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NTU	napomenutí třídního učitele
OSPOD	Oddělení sociálně právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
PpŠ	Program proti šikanování
RZS	Rychlá záchranná služba
ŠMP	školní metodik prevence
ŠPP	školní poradenské pracoviště
ŠPŠŠ	Školní preventivní strategie školy
SVP	Středisko výchovné péče
ŠŘ	školní řád
TS	třídní schůzka
TU	třídní učitel
VP	výchovný poradce
ZZ	zákonný zástupce

ÚVOD

POCIT OHROŽENÍ ZNEMOŽŇUJE UČENÍ

Chceme, aby se žáci v naší škole cítili bezpečně,
aby se mohli spolehnout na dohodnutá pravidla a na ochranu před agresory.
Pouze v bezpečném prostředí mohou plně využívat svoje talenty a prohlubovat své znalosti a dovednosti.

Školní program proti šikanování ZŠ a MŠ, Praha 4, Ohradní 49 je nastaven v souladu s misí, hodnotami a vizí školy pro všechny žáky, zákonné zástupce a zaměstnance školy.

Program proti šikanování (PpŠ) tvoří součást Školní preventivní strategie školy (ŠPSS):

- **je určen** pro všechny žáky školy, jejich zákonné zástupce a všechny zaměstnance školy,
- **zaměřuje se** na prevenci šikany a nabízí postupy pro případ řešení šikanování,
- **má přispívat** k vytváření bezpečného prostoru, respektujícího a vstřícného prostředí ve škole.

Byl zpracován v souladu s:

- Metodickým pokynem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016),
- Národní strategií primární prevence rizikového chování na období 2019-2027 (dokument MŠMT).

Tento program je rozdělen na 2 části, část obecnou (o šikaně a kyberšikaně), část konkrétní (o programu proti šikanování na naší škole).

Obecná část o šikaně

1 CHARAKTERISTIKA ŠIKANY

1.1 Co je a co není šikana

ŠIKANA JE:

- jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašit žáka, skupinu žáků,
- spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedince nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit,
- **důležité znaky:** záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku pro oběť, samoúčelnost agrese.

ŠIKANA NENÍ:

- škádlení, agrese,
- žák je schopen škádlení opěťovat, bránit se mu, zastavit ho,
- **kdy přerůstá škádlení, agrese v šikanu žáka:** když se žák neumí nebo nemůže bránit, žák se cítí bezradný, bezmocný, a přesto škádlení, agrese pokračuje.

Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

ŠKÁDLENÍ	ŠIKANOVÁNÍ
Definice: Škádlení patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.	Definice: Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.
1. Záměr: Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.	Záměr: Ublížit, zranit a ponižovat.
2. Motiv: Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé. Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry. Zodolňování, zmužnění.	Motiv: Základní tandem - moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost ala Mengele, žárlivost, předcházení vlastního týrání, vykonání něčeho velkého...
3. Postoj: Respekt k druhému a sebeúcta.	Postoj: Devalvace, znevážení druhého
4. Citlivost: Vcítění se do druhých.	Citlivost: Tvrdost a nelítostnost.
5. Zranitelnost: Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé.	Zranitelnost: Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.
6. Hranice: Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.	Hranice: Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Někdy sadomasochistická interakce.
7. Právo a svoboda: Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opěťovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.	Právo a svoboda: Bezprávi. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplátí, je tvrdě ztrestáno!
8. Důstojnost: Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponižení. Necítí se trapně a uboze.	Důstojnost: Ponižení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.
9. Emoční stav: Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné! Ale ne bezmoc.	Emoční stav: Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.
10. Dopad: Podpora sebehodnoty, pozitivní nálada.	Dopad: Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.

1.2 Podoby šikany

PŘÍMÁ:

- **fyzická** (bití, plivání, tahání za vlasy...),
- **verbální** (vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství, sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy (agresor nutí oběť k různým nepříjemným činnostem a úkolům – psát za někoho domácí úkoly, nosit a odevzdávat svačinu/kapesné), sexuálně nevhodný jazyk, kruté a zraňující komentáře na osobní vzhled nebo povahu),
- **neverbální** (urážlivá gesta, zvuky, zírání, vysmívání se žákovi, zastrašující nebo výhrůžné výrazy ve tváři, v řeči těla, ničení, schovávání, kradení věcí a učebních pomůcek, bouchání nebo házení předměty...).

NEPŘÍMÁ:

- cílem je způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti,
- útočník působí oběti bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá,
- hlavní agresor používá k útoku často prostředníka, neútočí přímo,
- **podoba vůči žákovi i učiteli:** většinou **nefyzická** (záměrná ignorace, izolování žáka/učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněné nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace), skryté ničení nebo krádež osobních věcí,
- někdy je třetí strana donucena hlavním agresorem použít proti oběti fyzické ubližování.

ELEKTRONICKÁ ŠIKANA = KYBERŠIKANA

- je důležité při jejím řešení prověřit souvislosti s klasickou šikanou,
- bývá doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany,
- má mnohem větší dosah, tím více zhoršuje prožívání oběti,
- **podoba:** zakládání falešných profilů na jméno žáka nebo učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, na YouTube, na sociálních sítích, zraňující komentáře na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele, členů rodiny oběti, výhrůžné SMS, e-maily.

1.3 Stádia šikany

1.– 3. stádium (počáteční)	(3.) 4. – 5. stádium (pokročilé)	Výbuch skupinového násilí (školní lynč) (pokročilé)
řeší škola (ŠMP), v případě potřeby přizvaný externista	škola se obrátí na externí odborníky na šikanu	škola nečeká na odborníka, řeší podle krizového plánu školy ihned

První stádium: zrod ostrakismu (vytěsnění, vyčlenění)

- mírná forma převážně psychického násilí, okrajový člen skupiny se necítí dobře, je neoblíbený, neuznávaný, ostatní ho odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají drobné legrácky na jeho účet, zárodečná podoba šikanování – obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace

- dochází ke stupňování manipulace, ostrakizovaný žák slouží jako hromosvod pro odreagování napětí skupiny v zátěžových situacích, spolužáci si na něm odreagovávají nepříjemné pocity (např. z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem, jen kvůli tomu, že je docházka do školy obtěžuje), objevuje se nejprve subtilní (drobná) fyzická agrese, poté stupňovaná agrese (bývá dáno neřešením předchozí situace).

Třetí stádium: klíčový moment – vytvoření jádra

- vydělí se jádro agresorů, začnou spolupracovat, začnou systematicky šikanovat nejvhodnější oběti, nejprve jsou oběťmi ostrakizovaní žáci – třída ví, o koho jde (ti slabí), mezi žáky platí názor – „raději on, nežli já“.

Čtvrté stádium: většina přijímá normy

- normy agresorů jsou přijaty – stanou se nepsaným zákonem, platí „Buď jsi s námi, nebo jsi proti nám“, spolužáci jsou zcela poplatní vůdcům, málokdo se jim dokáže postavit, i mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka, prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: totalita neboli dokonalá šikana

- všichni členové třídy přijímají násilí jako normu, šikanování se stává skupinovým programem, žáci se dělí na dvě skupiny – ti, co mají všechna práva, druzí nemají práva žádná, iniciátor bývá sociometrickou hvězdou, s výborným prospěchem, kultivované chování, ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan: princip stádií nezměněn, ale podoba je jiná, v popředí je nepřímá a přímá verbální agrese = psychické násilí, agresori často zraňují jen slovem a izolací jedince, nestupňuje se fyzické násilí, ale psychické, krutost psychického násilí se však dá přirovnat k nejbrutálnější fyzické agresi.

1.4 Důvody šikany

Jakákoliv odlišnost žáka / učitele:

- fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, akademické ambice, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence (snížené rozumové schopnosti x nadání žáci), jazyková (komunikační) bariéra, socioekonomická odlišnost, psychická odlišnost (bojácnost, přecitlivělost), speciální vzdělávací potřeby žáka (autismus, poruchy chování), rasová nebo národnostní příslušnost, náboženské vyznání nebo víra, sexuální orientace.

1.5 Důsledky šikany

- dlouhotrvající, negativně ovlivňuje oběti i pachatele, celý školní kolektiv,
- **oběť šikany** – vyšší riziko rozvoje duševních problémů a poruch v dospělosti (potíže v sociálním fungování, úzkost v mezilidském kontaktu),
- **u zranitelných jedinců** – depresivní porucha, sebevražedné myšlenky, poruchy příjmu potravy, porucha osobnosti i psychotické poruchy, somatické následky,
- **u pachatele šikany** – riziko rozvoje antisociální poruchy osobnosti,
- **šikana v kolektivu** – negativní psychický dopad i na ty, kteří byli přihlížejícími.

1.6 Varovné signály

PŘÍMÉ VAROVNÉ SIGNÁLY šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.,
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávislivým, pohrdavým tónem,
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil,
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem,
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků,
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich,
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí,
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout,
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

NEPŘÍMÉ VAROVNÉ SIGNÁLY šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními,
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů,
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený,
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči,
- stává se uzavřeným,
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené,
- zašpiněný nebo poškozený oděv,
- stále postrádá nějaké své věci,
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy,
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy,
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole,
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout možných signálů šikánování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi,
- nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.,
- není zváno na návštěvu k jiným dětem,
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo), dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach,
- ztrácí chuť k jídlu,
- nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem,
- chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu),
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!",
- ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně,
- bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad,
- zmínky o možné sebevraždě,
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí,
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze,
- nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí,
- je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům,
- stěžuje si na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.),
- vyhýbá se docházce do školy,
- zdržuje se doma více, než mělo ve zvyku.

1.7 Šikana zaměřená na učitele

- **odpovědnost** za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel,
- **je specifická tím**, že dojde k **narušení** jasně definovaných rolí (učitel x žák), žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele – pozor, šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog – nemusí zamezit šikanujícím projevům vůči sobě,
- **nejčastěji se může odehrávat** – ve škole (třídy, chodby), mimo školu (veřejné prostory, v místě bydliště pedagoga), v kyberprostoru,
- **vedení školy** podporuje pedagogy k vyhledání pomoci, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, problémy řeší nekonfliktně, podporuje spolupráci pedagogů ve sboru.

Prevence šikany zaměřené na učitele:

- vytváření a udržování bezpečné školy,
- akceptování dobrého sociálního klimatu školy,
- prevence a intervence, pokud k výskytu dojde,
- jasně nastavená pravidla a způsob, jak a komu mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy podat,
- pedagog nastavuje jasná pravidla ve třídě,
- okamžitě reaguje na nerespektování nebo konflikt,
- pracuje s pravidly v chování, ukládá nebo navrhuje výchovná opatření v důsledku jejich nedodržování,
- vyhýbá se konfrontačnímu tónu při řešení konfliktu,
- řeší se žákem konflikt mířený na jeho osobu individuálně za přítomnosti vedení, ne před třídou,
- všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje,
- problémy řeší v součinnosti se školním poradenským pracovištěm (ŠPP), s vedením školy,
- ve výuce propojuje pedagog výklad látky s příklady z běžného života, je srozumitelný, odpovídající věku žáků,
- dává žákům pozitivní zpětnou vazbu,
- žáky neponižuje, nezesměšňuje, hodnotí důstojně a nezaujatě.

Řešení šikany zaměřené na učitele

- škola podpoří své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistí bezpečí pro pedagoga, řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči i ostatními pedagogy,

- škola postupuje v řešení šikany zaměřené na učitele podle krizového plánu školy - jakou roli a možnosti řešení má sám pedagog, jakou roli má vedení, ŠPP, pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky,
- sociální podpora od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat znaky stresu, které se mohou objevit i později, příp. vyhledat odbornou pomoc,
- ve třídě, kde se šikana odehrála, zajistí školní metodik prevence intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (selektivní nebo indikované primární prevence),
- reviduje postupy a mechanismy, aby bylo jasné, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.

2 CHARAKTERISTIKA KYBERŠIKANY

KYBERŠIKANA JE:

- záměrné, opakované psychické násilí prostřednictvím internetu, mobilního telefonu a elektronických médií obecně,
- agresorovi nelze v podstatě zabránit v napadání oběti a šíření negativního, nechtěného obsahu na internetu,
- může probíhat neustále, kdykoliv,
- oběť toto chování vnímá jako ubližující a nepříjemné,
- je obtížné zajistit rychlou ochranu oběti, zajistit dostatečný počet svědků, vystopovat útočníka, rozpoznat, kdy jde o kyberšikanu a kdy ne.

KYBERŠIKANA NENÍ:

- oprávněná kritika bez nadávek a obtěžování,
- online obtěžování – např. jednorázový útok, spam, nezáměrná agresivita nebo situace, které člověk nevnímá jako obtěžující (škádlení, kyberškádlení).

2.1 Podoby kyberšikany

PŘÍMÁ:

- umístování fotografování oběti na internet, urážlivé e-maily, posílání obscénních obrázků.

NEPŘÍMÁ:

- vylučování někoho z virtuální skupiny (exclusion), zveřejnění konverzace, šíření pomluv, vydávání se za někoho jiného, krádež identity (impresation) a její zneužití.

Nejčastější projevy kyberšikany:

- **vydávání se za někoho jiného, krádež hesla,**
- **agresor se v online prostředí vydává za oběť** – umístuje na internet její fotografie a informace, které ji nějakým způsobem poškozují,
- důsledkem pak může být narušení vztahů oběti a jejích přátel, které se snaží agresor systematicky zničit,
- **ostrakizace** – vyloučení ze skupin, kam by měla oběť patřit, ale agresor si to nepřeje, tak ji opakovaně ze skupiny odstraňuje,
- **flaming** – útočná hádka v online prostředí, často v komentářích na sociálních sítích, která je pro oběť obtěžující,
- **kyberharašení** – agresor opakovaně posílá oběti množství zpráv, o které oběť nestojí, jednosměrná komunikace, kdy oběť nereaguje nebo se snaží konverzaci ukončit,
- **kyberstalking** – velké množství zpráv posílaných oběti s výhrůžným obsahem, vydírání a pronásledování s využitím IKT,
- **happy slapping** – je napadena oběť, která útok nečeká a video je pak umístěno na internet, jedná se o ponižující videa fyzického napadení, je velmi nebezpečný, může vést i k sebevraždě oběti.

2.2 Předcházení kyberšikaně

- všeobecnou primární prevencí – předcházení rizikovému chování,
- zanesení pravidel používání informačních a komunikačních technologií, intranetu a mobilních telefonů ve škole do školního řádu (ŠŘ),
- informování žáků i zákonných zástupců o [netiketě](#) a „[listině](#) dětských práv na internetu“,
- být vzorem vhodného užívání moderních technologií,
- začleňování témat spojených s rizikovým chováním na internetu do výuky,
- vzdělávání pedagogů,
- pracování na povědomí žáků o rizikovém chování na internetu,
- podpora pozitivního využívání technologií.

2.3 Co může dělat škola

- zjistit, zda jednání prokazatelně souvisí s činností školy,
- zabývat se kyberšikanou vždy, když se o ní dozví,
- pomoci oběti zajistit důkazy,
- postupovat podle krizového plánu,
- v závažnějších případech kyberšikany kontaktovat PČR a OSPOD, informovat zřizovatele,
- informovat zasažené žáky o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech.

Konkrétní část programu na ZŠ Ohradní

3 MAPOVÁNÍ SITUACE – ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

STRATEGICKÉ PREVENTIVNÍ DOKUMENTY ŠKOLY:

- A. Školní preventivní strategii školy (ŠPSS) 2023-2027) obsahující:
  - a. Program proti šikanování (PpŠ)
  - b. Sankční řád
- B. Minimální preventivní program školy (MPP) pro daný školní rok s přílohami:
  - a. Krizové plány
  - b. Strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování

- primární prevence se v naší škole zaměřuje na všechny formy rizikového chování (adekvátně věku žáků),
- při zjištění určitého nevhodného chování se aktivuje tým ŠPP (školního poradenského pracoviště), kde každý člen má vymezené své kompetence, ale zároveň spolupracují všichni členové společně,
- všichni pedagogičtí pracovníci sledují:
  - o absenci žáků, změny v chování a školních výsledcích žáků,
  - o komunikaci a vztahy mezi žáky,
- probíhají 1 x měsíčně pravidelné porady pedagogického sboru, 1 x týdně porady ŠPP, 1 x týdně porady vedení, na všech setkáních se řeší sledované jevy, rozebírá se dění ve třídě, ve škole.

ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ:

- vedení školy získává informace od žáků při individuálních pohovorech,
- přes školní žákovský parlament,
- přes schránu důvěry umístěnou vedle ředitelny,
- přes aplikaci NNTB (Nenech to být),
- z třídnických hodin na 2. stupni, z komunitních kruhů na 1. stupni,
- ze zpětné vazby externistů z preventivních programů ve třídách,
- od třídních učitelů, od rodičů,
- od školní psycholožky – sociometrie tříd, dotazníková šetření.

NEJČASTĚJI ŘEŠENÁ RIZIKOVÁ CHOVÁNÍ ŽÁKŮ:

- v předešlém období škola řešila následující riziková chování, na základě jejich šetření vypracovala krizové plány pro dané projevy chování a cílí na ně i preventivní programy pro žáky,
- většina těchto projevů vyplynula z covidové doby, kdy se dlouhodobá distanční výuka projevila v nárůstu sociálně patologických jevů hlavně v oblasti psychického zdraví žáků, výchovných a vztahových problémů.

- sebepoškozování,
- poruchy příjmu potravy,
- panické ataky,
- záškoláctví,
- závislost na tabákových výrobcích,
- netolismus – závislost na virtuálních drogách (PC hry, sociální sítě...).

4 MOTIVOVÁNÍ PEDAGOGŮ PRO ZMĚNU

Cílem je mít motivovaný pedagogický sbor, kde pedagogové:

- podporují a jsou ztotožnění s misí, vizí, hodnotami školy (respekt, spolupráce, zodpovědnost),
- přijímají pravidla spolupráce, respektují je a řídí se jimi,
- spolupracují na úkolech a společných cílech,

- přijímají spoluzodpovědnost, přinášejí nápady a podílejí se na jejich realizaci,
- řeší problémové situace, dokáží se dohodnout, neodsouvají řešení nepříjemných situací,
- otevřeně komunikují,
- sdílejí své zkušenosti s ostatními pedagogy,
- podporují a oceňují druhé.

5 SPOLEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A SUPERVIZE VŠECH PEDAGOGŮ

Společné vzdělávání – spočívá v povinnosti školy zajistit, aby vzdělávání dětí s různými potřebami vedlo ke zlepšení školní úspěšnosti a studijních výsledků žáků. Větší počet žáků, kteří mají různé potřeby a potřebují různé způsoby komunikace a individuálně vytvářené metody a postupy, kladou na pedagogy i celý systém školy zvýšené nároky.

Supervize – pomáhá pedagogům lépe zvládnout zvýšené nároky ve společném vzdělávání, cílí na:

- o prozkoumání a zlepšení vztahů (s žáky, kolegy, rodiči),
- o prožití a prozkoumání důvodů úspěchů a radostí, neúspěchů a strastí,
- o snižování emočního napětí a prevenci syndromu vyhoření,
- o uvědomění si a řešení dlouhodobých problémů, pojmenování, zvědomování a hledání řešení v různých oblastech profesního života,
- **individuální** – pro jednotlivce, **skupinová** – pro specifickou skupinu pedagogů, např. začínající učitele, třídní učitele, vedení školy,
- **týmová** – zaměřená na fungování určitého týmu a vztahy v něm, **kazuistická (případová)** – zaměřená na konkrétní případy, situace.

V případě potřeby:

- škola osloví konkrétního supervizora, vzdělávací organizace, které se supervizory spolupracují (např. JOB).

6 UŽŠÍ REALIZAČNÍ TÝM

ředitelka školy	Eva Smažíková
zástupce ředitelky školy pro inkluzi, výchovný poradce pro 2. st.	David Škvor
školní metodik prevence	David Trojan Pavla Skurovcová

7 SPOLEČNÝ POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

7.1 Řešení šikanování dle krizového plánu

- užší realizační tým posuzuje závažnost šikany a zváží, zda je sám kompetentní šikanu šetřit nebo požádá o pomoc externisty,
- postupuje dle vlastního krizového plánu proti šikaně,
- vyhotovené záznamy z jednání, rozhovorů jsou neveřejné, jsou uloženy v dokumentaci ŠPP.

7.1.1 Krizový plán proti šikaně

škola se řídí podrobným materiálem: *CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA, příloha č. 6: Školní šikana

Počáteční šikana (1., 2., někdy i 3. stadium)

- škola zvládne řešit sama, může požádat o konzultaci odborníky na šikanování:

Krok 1:	informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, školního psychologa - každý zaměstnanec školy má oznamovací povinnost, pokud má podezření na šikanu nebo se stane svědkem šikanování,
Krok 2:	provést odhad závažnosti a formy šikany - vyhodnotit situaci, zda se jedná o šikanu (znaky: záměrnost, opakování, samoúčelnost agrese, nepoměr sil), - školní metodik prevence a výchovný poradce psoudí na základě zjištěných informací a konzultace s odbornými texty závažnost šikany, <ul style="list-style-type: none"> • 1. stádium – řeší škola sama, • 2. – 3. stádium – řeší škola, konzultuje s odborníky, • 4. – 5. stádium – okamžitě řeší odborníci s PPP, SVP, atd. – v řešení je pokračováno dle jejich pokynů a v součinnosti s nimi,
Krok 3:	provést rozhovor s těmi, kdo na šikanu upozornili - rozhovor s oznamovatelem vede školní metodik prevence a výchovný poradce, v případě jejich nepřítomnosti člen vedení školy, - vyhotoví písemný záznam (viz Oznámení šikany),
Krok 4:	rozhovor s obětí, kontaktování ZZ, žádost o součinnost, zápis - školní metodik prevence a výchovný poradce vedou diskrétní rozhovor s obětí, citlivě a laskavě, - vyhotoví zápis (viz Rozhovor s obětí), - vedení školy kontaktuje zákonné zástupce obětí, vyzve je k součinnosti, žádá o doplnění informací,
Krok 5:	nalezení vhodných svědků, individuální (případně konfrontační) rozhovory s nimi, zápis - školní metodik prevence a výchovný poradce, případně člen vedení školy vedou diskrétní rozhovory se svědky, - vyhotoví neveřejný záznam (viz Individuální rozhovory se svědky),
Krok 6:	ochrana obětí - po celou dobu řešení nesmí dojít ke konfrontaci obětí, agresora, oznamovatele, - podle toho, kde a kdy se šikana děje, jsou přijata ochranná opatření (zvýšené dohledy, informace vyučujícím příslušných předmětů),
Krok 7:	rozhovor s agresory (případně konfrontace mezi nimi), zápis - školní metodik prevence, výchovný poradce, člen vedení školy vedou rozhovor s agresorem, - vyhotoví zápis (viz Rozhovor s agresorem),
Krok 8:	analýza všech získaných materiálů, informací, vyvození kázeňských opatření - školní metodik prevence a výchovný poradce provedou analýzu všech získaných informací, - metodik vyhotoví zprávu, kterou předloží vedení školy (viz Rozhovor s agresorem), - rozhovor agresora s ředitelkou školy - vedení školy uloží kázeňské opatření dle ŠŘ,
Krok 9:	výchovná komise se zákonnými zástupci agresora - vedení školy připraví výchovnou komisi, které se účastní ZZ agresora, TU, ŠMP, VP, - zákonní zástupci jsou informováni o celé situaci, o následcích šikany a kázeňských opatřeních, - jsou jim nabídnuty kontakty na odborníky, - vyhotoví se zápis (viz Výchovná komise se zákonnými zástupci agresora),
Krok 10:	rozhovor s rodiči obětí - zákonní zástupci jsou informováni o celé situaci, - jsou jim nabídnuty kontakty na odborníky, - vyhotoví se zápis (viz Výchovná komise se zákonnými zástupci obětí),
Krok 11:	třídnická hodina - následuje práce s celým třídním kolektivem, který je šikanou zasažen, - na programu se třídou spolupracuje TU a ŠPP, podle potřeby externí spolupracující organizace, - při zachycení šikany ve 3. – 5. stádiu – třídní kolektiv pracuje s externími odborníky,
Krok 12:	třídní schůzka - u počáteční šikany podá informace na pravidelné třídní schůzce TU za přítomnosti člena školního poradenského pracoviště, - u pokročilé šikany se svolá schůzka mimořádná, je přítomen školní metodik prevence, ředitelka školy, případně externí odborník.

7.1.2 Krizový plán při výbuchu skupinového násilí při pokročilé šikaně

škola se řídí podrobným materiálem: *CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA, příloha č. 6: Školní šikana

Pokročilá šikana (4.-5. stádium)

Krok 1:	zvládnout vlastní šok, rychle odhadnout závažnost a formu šikany - zaměstnanec školy se snaží zvládnout vlastní šok, snaží se o rychlý odhad závažnosti a formy šikany,
Krok 1:	zachránit oběť, zastavit skupinové násilí - rychle jedná na několika úrovních – krok 1 a 2 by se měly dít současně,
Krok 2:	zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy - zaměstnanec školy zalarmuje své nejbližší kolegy na poschodí, s jejich pomocí zabrání skupinové domluvě křivé výpovědi, - okamžitě informují vedení školy,
Krok 3:	pokračuje v pomoci a podpoře oběti, zavolá lékaře - zaměstnanec školy v případě ohrožení zdraví a života oběti okamžitě volá RZS,
Krok 4:	oznámení na PČR, navázání kontaktu se specialistou na šikanu - vedení školy oznámí neprodleně událost na PČR a kontaktuje specialistu na šikanu (např. Jules&Jim),
Krok 5:	informování zákonných zástupců oběti - vedení školy kontaktuje zákonné zástupce oběti, vyzve je k součinnosti, žádá o doplnění informací,
Krok 6:	další postup dle pokynů specialisty na šikanování - škola postupuje dle pokynů specialisty na šikanování, kterého kontaktovala,
Krok 7:	informování pedagogického sboru - vedení školy informuje pedagogický sbor o celé situaci, o učiněných a zamýšlených krocích,
Krok 8:	zahájení dlouhodobé nápravy a léčení vztahů ve skupině - školní metodik prevence a TU se ve spolupráci se specialistou na šikanování a externími spolupracujícími organizacemi podílí na dlouhodobé nápravě a léčení vztahů ve skupině, kde k pokročilé šikaně došlo
Krok 9:	zajistit seminář, školení pro zaměstnance školy v problematice šikany - školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy zajistí DVPP (seminář, školení, výcvik v problematice šikany)

7.1.3 Krizový plán proti kyberšikaně

škola se řídí podrobným materiálem: *CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA, příloha č. 7: Kyberšikana a další formy kybernetické agrese (č.j.:MSMT-32550/2017-1)

a) Z pohledu oběti:

Krok 1:	zachovat klid - nejednat ukvapeně,
Krok 2:	uschovat si důkazy - uchovat a vystopovat veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložené www stránky...),
Krok 3:	ukončit komunikaci s pachatelem - nekomunikovat s útočníkem, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovat, nemstít se, protože cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli,
Krok 4:	blokovat pachatele a blokovat obsah, který rozšiřuje - pokusit se zamezit útočníkovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu oběti a jeli to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby),
Krok 5:	identifikovat pachatele - pokud to neohrozí oběť,
Krok 6:	oznámit útok dospělým - učiteli, rodiči, na vedení školy, svěřit se blízké osobě, - pro uchování důkazů oslovit někoho, kdo má vyšší IT gramotnost,
Krok 7:	ne bát se vyhledat pomoc u specialistů - kontaktovat specializované instituce (PPP, PČR, služby specializující se na řešení kyberšikany),
Krok 8:	žádat konečný verdikt (v případě řešení situace školou) - po prošetření celého případu trvat na konečném stanovisku všech institucí, které případ řešily.

b) Z pohledu školy:

Krok 1:	zklidnit oběť a vyzvat ji k zajištění důkazů <ul style="list-style-type: none"> - školní metodik prevence zklidňuje oběť a pomůže jí zajistit důkazy v součinnosti se školním IT odborníkem, - stáhnout stránky, odkazy na profily, pořídit printscreeny obrazovky, zajistit seznam žáků, kteří se stali publikem, pokusit se identifikovat agresora (prostřednictvím jeho přátel)
Krok 2:	informovat vedení školy, školního metodika prevence, VP, TU
Krok 3:	pokusit se zajistit, aby kyberšikana dál nepokračovala <ul style="list-style-type: none"> - školní metodik prevence kontaktuje školního IT specialistu, ten se pokusí kyberšikanu zastavit, odstranit závadný obsah z internetu, zablokovat agresora, atd. - citlivý obsah nahlásit na Ohlaste nezákonný obsah – StopOnline, - nejde-li získat důkazy a zajistit zastavení kyberšikany (v případě uzavřené skupiny), ŠMP kontaktuje odbornou instituci (E-Bezpečí, Seznam se bezpečně!), kriminalisty oddělení informační kriminality PČR,
Krok 4:	informovat zákonné zástupce oběti <ul style="list-style-type: none"> - vedení školy informuje o incidentu rodiče oběti, - nastíní jim postup řešení na úrovni školy, co nespadá do kompetencí školy, - vyhotoví se zápis,

Pokud kyberšikana spadá do kompetencí školy, pokračuje krok 5, pokud ne, pokračuje krok 9.

Kyberšikana se odehrávala na půdě školy

AGRESOR JE znám *pokračovat krokem 5-7, poté krokem 9

Krok 5:	ve spolupráci se zákonnými zástupci se pokusit eliminovat přístup oběti k agresorovi
Krok 6:	iniciovat pohovor s agresorem a s jeho zákonnými zástupci, zvolit odpovídající opatření <ul style="list-style-type: none"> - vedení školy kontaktuje ZZ agresora, informuje je na setkání o incidentu, o postupu řešení na úrovni školy, o možných trestně-právních následcích, - v počátečním stadiu uloží kázeňské opatření dle ŠŘ, - vyzve agresora k odstranění závadného obsahu z virtuálního prostoru, - škola postupuje v souladu se ŠŘ v kombinaci s dalšími strategickými dokumenty školy,
Krok 7:	kontaktuje PČR, OSPOD v závažnějších případech <ul style="list-style-type: none"> - v případě vydirání, vyhrožování násilím, publikování ponižujících nebo intimních obsahů kontaktuje vedení školy PČR, OSPOD,

AGRESOR NENÍ znám *pokračovat krokem 8, poté krokem 10

Krok 8:	předat zákonným zástupcům kontakt na odborníky, požádat o pomoc PČR <ul style="list-style-type: none"> - vedení školy kontaktuje PČR s žádostí o pomoc při řešení, - školní metodik prevence předá zákonným zástupcům kontakt na odborníky, oběti předá pravidla bezpečného chování na internetu,
----------------	---

Kyberšikana se odehrávala mimo školu

Krok 9:	informovat zákonné zástupce o možnosti využití právních služeb <ul style="list-style-type: none"> - vedení školy informuj na setkání ZZ o možnosti kontaktovat PČR, zažalovat agresora u občanského soudu,
Krok 10:	vyžádat si závěry vyšetřování, seznámit s nimi žáky, zákonné zástupce <ul style="list-style-type: none"> - vedení školy si vyžádá závěry vyšetřování, stanoviska odborníků seznámí s nimi ZZ, ŠMP s nimi seznámí žáky,
Krok 11:	škola přijme opatření k minimalizaci možnosti opakování kyberšikany v tř. kolektivu <ul style="list-style-type: none"> - vedení školy informuje zaměstnance školy o řešení situace, případně pověří IT specialistu instalaci potřebného softwaru, - ŠMP zajistí besedu s odborníky, realizace projektových dnů zaměřených na prevenci, přípravu materiálů, - informuje žáky o možnostech řešení kyberšikany.

c) Z pohledu rodiče:

Krok 1:	podpořit oběť podle postupu řešení z pohledu oběti - ukončit komunikace, uchovat si důkazy, blokovat útočníka...
Krok 2:	zajistit bezpečí podporu dítěte - zajistit, aby se dítě v domácím prostředí cítilo bezpečně a aby mělo ve svém rodiči bezpodmínečnou podporu, - ukázat slovy a činy, že rodič chce pro své dítě, aby kyberšikana přestala,
Krok 3:	vyšetřit situaci - vyšetřit vzniklou situaci samotným rodičem – musí porozumět, co přesně se stalo, kdo byl do kyberšikany zapojen, jaká byla prvotní příčina, - nalezení příčiny pomůže rodiči zvolit adekvátní postup a řešení, ať je dítě obětí nebo agresorem,
Krok 4:	vyhnout se bezprostřednímu zákazu přístupu dítěte k IT - nesnažit se vzniklou situaci řešit zákazem přístupu dítěte k IT, které do té chvíle používalo (sociální sítě, messenger...) – zákaz neřeší ani nemá preventivní efekt na vzniklou situaci,
Krok 5:	kontaktovat školu, specializované instituce, přímo rodiče agresora - společně s nimi může rodič zajistit odstranění závadných materiálů, blokad, promyslet postup řešení, - je někdy vhodné kontaktovat policii, pokud je oběti vyhrožováno fyzickým napadením nebo existuje podezření, že byl spáchán trestný čin, - citlivý obsah nahlásit na Ohlase nezákonný obsah – StopOnline ,
Krok 6:	žádat konečný verdikt a informace - rodič po vyšetření celé situace trvá na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR, OSPOD, PPP...) a dalších subjektů, - jak byli potrestáni pachatelé, jaká opatření bude škola nadále realizovat ke zlepšení bezpečí svých žáků,
Krok 7:	vyvodit důsledky a stanovit opatření - pokud se dítě stalo pachatelem kyberšikany, je nutné ho potrestat, - v případě opakovaného páčání kyberšikany trest úměrně zvyšovat, aby si uvědomilo, že je jeho chování neakceptovatelné a závažné, - zároveň je nutné pozitivně motivovat tak, aby v sobě dítě nefixovalo nežádoucí vzorce chování, - být důsledný – vyžadovat dodržování pravidel, aby dítě vědělo, že mu v budoucnu takové chování opět neprojde,
Krok 8:	spolupracovat se školou - i po skončení kyberšikany je vhodné nadále spolupracovat se školou a podpořit její úsilí o zjištění bezpečnosti žáků i učitelů.

7.2 Prokázání šikany v třídním kolektivu

- nutná důsledná ochrana oběti – všichni zaměstnanci školy,
- informování třídy o výsledcích vyšetřování – předá vedení školy, VP, ŠMP, TU,
- seznámení s dalším postupem a kázeňskými opatřeními pro agresory,
- seznámení všech pedagogických pracovníků s výsledky vyšetřování,
- školní metodik prevence, výchovný poradce a TU informují zákonné zástupce agresora i oběti,
- TU a ŠMP/zástupce vedení informují ostatní rodiče třídy – písemně přes EduPage, na třídních schůzkách.

7.3 Ozdravené mechanismy

Škola se řídí krizovým plánem proti šikanování, kde jsou jasné a závazné postupy pro dané zaměstnance školy, pro celou skupinu/třídu:

- **vypořádat se s traumaty** těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina),
- **pracovat s agresorem** – vést ho k náhledu na vlastní chování, motivy...
- **pracovat s obětí šikany** – zajistí školní psycholožka,
- **doporučit zákonným zástupcům péči o žáka** – v PPP, SVP u jiných odborníků, převedení do jiné třídy,
- **revidovat preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány** – nastavit taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování,
- **při pokročilé šikaně** vyloučit jádro agresorů ze skupiny, původní skupinu „rozbít“, někdy je potřeba zbytek třídy rozdělit a spojit s jinou třídou,
- sestavit takovou konstelaci žáků, která dává naději na vytvoření pozitivních vztahů, realizovat vnější nátlak.

8 PRIMÁRNÍ PREVENCE

8.1 Primární prevence v třídnických hodinách (TH)

Třídnické hodiny probíhají každý 1 x týdně na 2. stupni. Na 1. stupni jsou realizovány každodenní komunitní kruhy, kterými začíná vyučování, témata do třídnických hodin se realizují v rámci předmětu OSV (Osobnostní a sociální výchova) od 1. do 5. ročníku.

Třídnické hodiny vedou třídní učitelé se specifickým zaměřením:

- na podporu zdravých tendencí a utváření a tmelení kolektivu,
- ve formě prevence rizikového chování,
- na podporu efektivních vztahů mezi pedagogem a jeho třídou.

Třídní učitel ve vztahu k prevenci šikany:

- spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycení varovných signálů ve třídě,
- podílí se na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
- motivuje žáky k vytvoření vnitřních pravidel třídy a dbá na jejich důsledné dodržování,
- snaží se o vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního klimatu ve třídě,
- podporuje rozvoj pozitivních vazeb mezi žáky třídy,
- zprostředkovává komunikaci s ostatními pedagogy,
- je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků,
- udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

Jako součást TH zařazovat diskuse, hledat odpovědi na otázky, sebehodnocení, kooperační hry, tvořivé hry, přehrávání situací, povídání si o zážitcích, práci s textem – čtení pohádek, textů s výchovným charakterem, apod.

Konkrétně TU v TH v práci se třídou podporují:

- **oblasti prevence rizikového chování** – práci s rizikovými faktory, nácvik alternativních forem chování pro náročné a kritické situace,
- **kohezi (soudržnost) třídy** – navozovat pozitivní vztahy mezi žáky, upevňovat pocit sounáležitosti s třídou u jednotlivých žáků, profilovat danou třídu v rámci školy,
- **žádoucí hodnoty třídy a její profilaci** – podporovat základní životní hodnoty u jednotlivých žáků, stanovit hodnoty dané třídou, podporovat komunikační rámce přijaté třídou,
- **komunikační dovednosti** – nácvik empatie, respektování demokracie, nácvik řešení problémů, aplikování v přímém životě třídy, stanovení a přijetí komunikačních pravidel, trénování tolerance a akceptace sebe i druhých,
- **vztah mezi TU a třídou** – trénovat vzájemnou empatii mezi Tu a žáky, iniciovat rodiče žáků ke spolupráci s TU, potlačit roli pedagoga a upřednostnit leadera třídy, zprůhlednit žádanou osobní postoj TU.

8.2 Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikany je zapracováno do ŠVP jako přirozená součást školních osnov a výuky jednotlivých předmětů, které se přímo vztahují k prevenci rizikových jevů – prvouka, osobnostní a sociální výchova, informatika, přírodopis, přírodověda, výchova k občanství, výchova ke zdraví, český jazyk a literatura, výchovy.

V jakých oblastech (jako součást prevence) pedagogové rozvíjejí žáky:

- zdravý životní styl (prvouka, výchova ke zdraví, tělesná výchova, osobnostní a sociální výchova),
- společenskovední, sociálně právní (literatura, vlastivěda, dějepis, výchova k občanství,
- přírodovědná (prvouka, přírodověda, přírodopis, chemie).

Co pedagogové zařazují do svého předmětu:

- podle možností prvky o bezpečném chování,
- vytváření společných pravidel v daném předmětu,
- skupinovou práci, besedy, projektové vyučování.

Co ve výuce pedagogové netolerují:

- nezdvořilé, hrubé, vulgární, agresivní chování žáků.

K čemu žáky ve výuce pedagogové vedou:

- k jednání s úctou a respektem se všemi,
- k slušnému chování a vzájemné pomoci,
- k rozvíjení pozitivních vztahů.

Při činnostech organizovaných školou:

- zajišťují nad žáky dohled (exkurze, výlety, vycházky kroužky, školní družina),
- kladou důraz na rozvoj pozitivních mezilidských vztahů a vzájemný respekt, na dodržování zásad slušného chování,
- na mimoškolních akcích se žáci řídí pravidly a dodržováním školního řádu.

8.3 Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

SPECIFICKÁ primární prevence

Základem je dobrá provázanost programů a jejich gradace z hlediska věku a rizikovosti cílové skupiny.

Škola dbá na včasný začátek preventivních aktivit, jsou zařazovány již od 1. ročníku v malých skupinách (nejlépe 1 třída). Škola preferuje dlouhodobější spolupráci před jednorázovými programy, klade při výběru důraz na prožitek žáků.

- **všeobecná primární prevence:**
- aktivity a programy zaměřené na předcházení a omezování výskytu forem rizikového chování žáků, adaptační kurzy pro 6. ročník, dopravní výchova pro 4. a 5. roč.,
- zaměřuje se na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika,
- **selektivní prevence:**
- zaměřuje se na žáky, třídní kolektivy, u kterých jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik a vývoj různých forem rizikového chování,
- cílem je zamezit rozvoji rizikového chování, zajišťují externisté s důrazem na jejich vzdělání,
- **indikovaná primární prevence:**
- se zaměřuje na jedince či skupinu, kteří jsou vystaveni působení výrazně rizikových faktorů, nebo se u nich již vyskytly projevy rizikového chování, problematických vztahů v rodině, ve škole, s vrstevníky,
- cílem je podchytit problém co nejdříve, správně posoudit a vyhodnotit potřebnost specifických intervencí a neprodleně je zahájit.

NESPECIFICKÁ primární prevence

Škola intenzivně podporuje volnočasové aktivity, které nemají přímou souvislost s rizikovým chováním a aktivity které napomáhají snižovat riziko vzniku a rozvoje rizikového chování prostřednictvím lepšího využívání volného času. Vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

- **jednorázové akce** – školy v přírodě, lyžařské kurzy, sportovní přestávky, běh pro školu, akce školního parlamentu (filmový klub FilmOHRAdní),
- **dlouhodobé** – kroužky, které na naší škole pracují, školní divadlo, mezinárodní dny, projektové dny.

9 OCHRANNÝ REŽIM (ŠKOLNÍ ŘÁD, DOHLEDY PEDAGOGŮ)

- **školní řád** – prevence šikany je v něm podrobně zpracována (Podmínky zajištění bezpečnosti zdraví žáků a jejich ochrana před sociálně patologickými jevy...),
- **dohled nad žáky** – je zajištěn zvýšený a kvalitní dohled pedagogů v prostorách školy v době mimo vyučovací hodiny – o přestávkách, před začátkem vyučování, po jeho skončení i během osobního volna, kontrola rizikových míst, kde by mohlo k šikanování docházet,
- **běžná i mimořádná nápravná opatření** – škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů,
  - o výchovná opatření: NTU, DTU, DRŠ,
  - o realizaci individuálního výchovného plánu agresora (IVýP),
  - o snížení známky z chování – 2. nebo 3. stupeň v závislosti na závažnosti,
  - o převedení agresora do jiné třídy po individuálním posouzení efektivity tohoto opatření,
  - o doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu,
  - o podání návrhu OSPODu k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

10 SPOLUPRÁCE

10.1 Spolupráce s rodiči

- **forma poskytování informací rodičům** – TS, konzultace, triády, při pravidelném kontaktu (vyzvedávání žáků ze ŠD), prostřednictvím školního elektronického systému EduPage, pomocí webových stránek, sociálních sítí školy,
- **rodič přijde do školy s prosbou o pomoc ohledně šikany svého dítěte** – škola reaguje důvěřivě, neodmítá pomoc, rodiče aktivně vyslechne, nevyjadřuje pochybnosti, nevyhodnocuje prosbu rodičů jako stížnost, nezlehčuje situaci, nepoučuje, aktivně naslouchám, doptává se na důležité informace,
- škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, dokud není šikana vyřešena,
- **rozhovor s rodičem oběti, agresora šikany** – probíhá individuálně na vedení školy, rodiče jsou informováni o zjištěních a závěrech, domluví se na dalším postupu opatření, domluví s rodičem termín, ve kterém škole podá zpětnou vazbu po řešení šikany, škola svolá po vyšetření šikany mimořádnou třídní schůzku (TS) s rodiči žáků třídy, kde šikana proběhla, během níž informuje rodiče ostatních žáků třídy:
  - u počáteční šikany podá informace na pravidelné třídní schůzce TU za přítomnosti člena školního poradenského pracoviště,
  - u pokročilé šikany se svolá schůzka mimořádná, je přítomen školní metodik prevence, případně externí odborník.

10.2 Školní poradenské služby

TÝM ŠKOLNÍHO PORADENSKÉHO PRACOVISTĚ (ŠPP) zaměřující se na prevenci:

- **složení ŠPP** – školní metodik prevence, výchovný poradci pro 1. a 2. st., školní psychologka,
- speciální pedagogové, sociální pedagog,
- **zaměření ŠPP** – na primární prevenci sociálně patologických jevů, prevenci školní neúspěšnosti, podporu při volbě povolání – kariérové poradenství, metodickou podporu pro pedagogy,
- **členové ŠPP** – spolupracují, scházejí se na pravidelných schůzkách 1 x týdně, komunikují s vedením školy, s rodiči, případně s dalšími zařízeními a odborníky,
- **funkce a kompetence** jednotlivých členů se vzájemně doplňují, proto může docházet ke komplexnímu a efektivnímu řešení daného problému.

10.3 Spolupráce se specializovanými zařízeními

V případě potřeby se škola obrací:

- **v resortu školství** – na PPP, Střediska výchovné péče (SVP), speciálně pedagogická centra,
- **v resortu zdravotnictví** – na pediatry, odborné lékaře, dětské psychology, psychiatry, zařízení poskytující odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- **v resortu sociální péče** – na OSPOD, oddělením sociální prevence, NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany,
- **na PČR** – pokud dojde k závažnému případu šikanování nebo podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu provinění,
- na další odkazy pro využití viz příloha **Doporučení odkazy a kontakty kam se obrátit pro pomoc.**

11 VZTAHY SE ŠKOLAMI V OKOLÍ

- spolupráce ředitelů škol při řešení šikany, když se jí účastní žáci z různých škol,
- vedení školy, ŠMP – sdílení zkušeností z řešením šikany.

12 EVALUACE

- **zhodnocení školního preventivního programu proti šikanování** – probíhá na konci každého pololetí, jsou s ním seznámeni všichni zaměstnanci školy v rámci pedagogické rady a zápisu z pedagogické rady,
- **průběh hodnocení** – formou individuálních pohovorů, dotazníků, pozorovací metodou,
- **podílí se** – žáci, TU, další pedagogové.

Příloha: DOPORUČENÉ ODKAZY A KONTAKTY, KAM SE OBRÁTIT PRO POMOC

https://bezpecne-online.ncbi.cz	Bezpečně on-line *pro teenagery, rodiče a učitele s informacemi o bezpečném používání internetu, prevenci a řešení kyberšikany	
http://prvok.upol.cz	Centrum prevence rizikové virtuální komunikace PdF UPOL * projekty zaměřené na rizikové chování na internetu	
http://www.e-bezpeci.cz	E-Bezpečí *kyberšikana, kybergrooming, sexting, kyberstalking, sociální sítě	
https://poradna.e-bezpeci.cz	E-Bezpečí poradna * poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na internetu	
https://www.e-bezpeci.cz	E-Nebezpečí pro učitele *prezentace pro učitele	
https://www.internetembezpecne.cz	Internetem Bezpečně * zvýšit povědomí uživatelů o rizicích v internetovém prostředí	
www.internetporadna.cz	Internet poradna	
https://www.ditekrize.cz	Linka důvěry, Dětské krizové centrum	tel. 241 484 149 777 715 215
http://www.nebudobet.cz	Nebud' obět'! *rizika internetu a komunikačních technologií	
www.minimalizacesikany.cz	Poradna webu Minimalizace šikany *praktické rady pro rodiče, učitele a děti, jak řešit šikany a jak jí předcházet	tel. 116 000
https://www.nntb.cz	Projekt NNTB "Nenech to být" *internetový systém a mobilní aplikace bojující proti šikaně a vylučování z kolektivu na školách po celé ČR	
https://saferinternet.cz	Saferinternet.cz *rizika internetu a komunikačních technologií	
https://www.bezpecnyinternet.cz/cs/	Seznam se bezpečně * prevence rizikového chování na internetu	
www.linkabezpeci.cz	Sdružení Linka bezpečí	tel. 116 111
http://www.sikana.org	Společenství proti šikaně *aktuality z oblasti šikany, související odkazy	
https://uoou.gov.cz	Úřad pro ochranu osobních údajů *institut zaměřený na ochranu osobních údajů, poradenství apod.	